

Sørine Gotfredsens prædiken 3. søndag i Fasten

Taler

Sørine Gotfredsen
Sognepræst og
samfundsdebattør

Dato

3. marts 2024

Sted

Jesuskirken, Valby

Omstændigheder**Prædikentekst**

Johannesevangeliet kapitel 8, vers 42-51

Salmer

DDS nr. 754, 338, 292, 481, 646, 356

Fra man er ganske lille, forstår man, at man ikke må lyve. Hvis man for eksempel for egen regning har stjålet chokolade i skabet, ved man godt, at man skal stå ved det frem for at anklage sin lillebror for at have lokket én i fordærv. Senere kan man erfare de lidt større sammenhænge og dermed også, at hvis man for alvor skal kende sig selv, må man forsøge at forstå, hvad man i sandhed rummer. At der helt fra begyndelsen findes vidt forskellige kræfter herinde, og forsøger man ikke ihærdigt at forstå sandheden om sit eget indre og om menneskets natur som sådan, risikerer man i sidste ende at svigte sin opgave i verden.

Problemet er naturligvis, at det er svært til fulde at begribe sandheden om, hvem vi er, for vi rummer så mange kulturelt og ideologisk bestemte forestillinger om mennesket, at man kan være længe om at indse, at man måske også i sit liv har båret rundt på noget, der var falsk. Man kan komme så meget på afstand af sandhedens karakter, at det er vanskeligt at nærme sig den.

Derfor taler Jesus i sin tale i Johannesevangeliet så dramatisk ligefremt. Der er brug for klar besked, og han skelner mellem at have Gud som far og Djævelen som fader. Djævelen forstået som den gådefulde kraft i verden, der hader liv og vil have os til kun at ringeagte det. Han taler til de jøder, der sådan set gerne vil lytte til ham, men som har svært ved at erkende, at de ligefrem skal frelses af ham og stadig inderst inde tilbeder det forkerte. Men at høre Jesus sige, at jøderne har Djævelen til fader, er ikke behageligt set i lyset af en historie fyldt med jødehad

og tilmed en tid som nu, hvor jøder har det sværere end længe. Også her i landet.

Man skal dog være varsom med at lade sig styre af, hvordan ordene gennem historien er blevet udlagt, og fremfor at se dem som et opgør med jøder, bør man se dem som et opgør med mennesker, der holder Jesus på afstand. Han irrettesætter ikke blot jøder, men enhver, der afviser hans sandhed. Så nemt slipper vi ikke, det ved jeg godt, og jeg vender tilbage til tanken om dæmonisering af et helt folk, men som det første kan vi slå fast, at en del af kristendommens revolutionerende meddelelse jo er, at fra nu af handler det om det enkelte menneske og dermed også vores erkendelse hver især af, hvad det vil sige at leve med Djævelen til fader.

Altså, at leve med en vrangforestilling og ikke kende nok til godhed og ondskab. Lad os blive lidt mere konkrete. Et mønster begynder muligvis at vise sig i vores skolevæsen. Historierne om en hårdhændet kultur i det danske frikvarter vidner om mørke kræfter, der raser for frit, og den lidt passive reaktion fra de ansvarlige kunne pege i retning af et dybere ideologisk anliggende. Ja, måske ligefrem et religiøst anliggende, eftersom problemet altid i sidste ende er religiøst. Som Søren Krarup sagde.

Modvilligheden blandt skolefolk og kommunale jakkesæt overfor at sætte ord på kvalerne antyder, at et menneskesyn kan være i færd med at spille fallit. Man bemærker, at begreberne opdragelse og konsekvens knap nok nævnes i disse sager, og man overvejer, om en del af det hele mon har at gøre med troen på, at det onde ikke rigtigt findes i mennesket. Og slet ikke i børn.

Den tro har længe præget den vestlige tænknings positivistiske menneskesyn, der ikke mindst har rødder i 1700-tals-filosoffen Rousseaus tro på, at individet i sig selv er rent og frit, mens det er civilisationen, ”vanernes korrupsion af mennesket”, som det er blevet sagt, der gradvist slavebinder og fordærver. For Jean-Jacques Rousseau er der overensstemmelse mellem dette at være fri og at ville fællesskabets bedste, og krænker man det, skyldes det derfor ikke ond vilje, men at man er blevet sjæleligt korrumpet på sin naturlige færd gennem livet.

Således lyder den typiske meddelelse, at de problematiske børn ikke *agerer*, men *reagerer*, idet de handler ondt på grund af noget, der er blevet gjort imod dem. De udviser ”uhensigtsmæssig adfærd”, som det hedder, og jeg får her lyst til at tilføje, at det er dyr, der udviser adfærd, mens mennesker har opførsel. Hvilket

nemlig indikerer noget mere end blot instinkt – en mulighed for at vælge mellem ondt og godt.

Jeg skal ikke gøre mig klog på detaljerne i disse sager, og mediekraften har det jo med at forrykke nogle proportioner, men man aner en dybt forankret afvisning af tanken om, at der findes ondskab i børn. Det gør der imidlertid, og tillad mig at citere mig selv fra min bog *Fri os fra det onde*, hvor jeg beskriver, hvordan jeg engang sammen med en veninde skamferede en flot ny cykel, der tilhørte klassens mest udsatte mobbeoffer: ”Rammen var sat, vi havde magten til at gøre det, og handlingen syntes næsten at være fastlagt for længe siden af nogle kræfter, der var meget større end os...”

Vi gjorde det, fordi vi havde lyst til det, og ikke fordi vi var svigtede børn, og måske gjorde vi det også, fordi vi – som forfatter Karl Ove Knausgård beskriver det i *Min kamp* – mærkede en ”længsel efter virkeligheden eller relativitetens ophør, efter det absoluttes konsekvenser”.

Man kan ganske rigtigt længes efter at udføre de absolutte handlinger, også de onde, der fører til forvisning om virkelig suverænt at være i live og ikke underlagt nogen anden magt end sin egen lyst til at overskride grænser. I barndommen er handlingerne ofte synligt primitive, senere kan de blive mere subtile, men lige så onde i det man siger og udsætter et andet menneske for. Af og til med konsekvenser, man slet ikke havde forestillet sig.

Og nu nærmer vi os tanken om at have Djævelen til fader. Det kræver lidt baggrund, for sagen er, at vi alle ved det store syndefald er blevet adskilt fra den gudbilledlighed, som vi oprindeligt blev skabt til, hvorefter vi hele livet må forsøge atter at blive os selv i forholdet til vores fader. Den ene og sande fader, og vi kommer som sagt ikke udenom det. For mener Jesus virkelig, at jøder, fordi de ikke er kristne, adlyder Djævelen, løgnens fader? At jøder, muslimer, ateister og andre gør dét – og hvad stiller vi op med de ord i en både sekulær og multikulturel epoke, hvor vi går rundt mellem hinanden i skøn bekymrende forvirring?

Jeg er tilbøjelig til at sige, at ja, det mener han, men vi skal forstå det rigtigt. Det betyder næppe, at nogle grupper grundlæggende er mere fordærvede end andre, men det definerer nogen som mere vildfarne end andre og dermed dårligere stillet angående indsigten i, hvad vi er oppe imod. Hvad livets kamp handler om.

Vi kan nemlig først forstå, hvad vi bærer på, når vi har mødt Jesus og gennem hans rene blik afsløres som dem, der ikke er rene. Først med meddelelsen om Jesu fødsel og ord og liv kan vi forstå dybden af vores syndighed – grunden til at han måtte ankomme hertil – og uden den indsigt forføres vi for nemt af pseudosandheder, ligesom israelitterne, der i ørkenen blev trætte af, at Moses var så længe om at komme ned fra bjerget med de lovtavler, at de formede en guldkalv, en guddom efter deres eget hoved. Endnu vidste de ikke, hvad de havde brug for, det ved menneskene først, efter at Jesus er trådt helt hen til os, og det står klart, hvor meget løgnen fylder.

Den er beslægtet med det onde, Djævelens fader er også løgnens fader, og man mærker hans uhyggelige myndighed i en krog af egen sjæl, som jeg selv adlød dengang i skolen og naturligvis har adlydt masser af gange siden. Det sker, når man forføres af livets lethed og billige komplimenter og glemmer, hvor dødelig man er – vi er her nu, i morgen kan vi være væk. Vi har ikke endeløs meget tid, og det er dét, Djævelen elsker mest. At vi ikke i dette korte liv når at forstå dybden af vores faldne natur og aldrig i tilstrækkelig grad får gjort og sagt det gode, men lader os rive med af det rå og ironiske og ordenes ustyrlige tempo. I det offentlige rum såvel som i vores egen tilværelse.

Hver dag kan vi bidrage til at gøre verden for brutal, og meget i vores samtale er knyttet til Djævelens fader, uden at vi selv ved det, hvormed vi jo står overfor og det uundgåelige spørgsmål, som en del af jeg måske aner i horisonten. For hvis vi efterhånden i dette land faktisk lever i stor vildfarelse angående kristen barmhjertighed og ikke mindst syndsbevidsthed, ville Jesus så, om han stod her nu, mene, at også vi som fællesskab har Djævelen til fader. Ligesom han siger om jøderne.

Jeg frygter, at han faktisk ville opfatte vores kultur som delvist frafalden, som dansende om en guldkalv af udhulet humanisme, illusorisk stor tro på godhed og den tabte sans for syndsbevidsthed, der gør, at vi kan behandle hinanden så hårdt. Tanken kan tjene til kollektiv påmindelse, men vigtigst er det altid at huske, at hans ord snarere end at beskrive et helt folk, lyder til den enkelte, hvad end man er jøde, muslim almindelig tøvende kulturkristen eller noget helt fjerde. For det er dét, Jesus vil. Frelse den enkelte.

Derfor skal vi vide, hvad vi står konfronteret med, og den store danske digter Adam Oehlenschläger formulerer meget præcist i dette digt, hvordan fjenden

skal forstås: ”Kald Ondskab, hvad du vil: en Diävleyngel, En Sygdom, Giæring, Uforstand, en Slyngel – Den er der eengang, den vil Livet skade, Du maa bekæmpe den, du maa den hade”. Uden Jesu tiltale ville vi tro, at vi kan klare den opgave alene med vores forstand og vores egne kræfter og ikke forstå, at den egentlige styrke stammer fra ham.

Vi skal her på jorden hade det onde, alt hvad vi kan, men i endelig forstand skal vi frelses fra det ved helt at høre Jesus til. Ved at hengive os til ham, og det er dén bevægelse, som også jøderne havde så svært ved at gøre, fordi den forudsætter en erkendelse af, at jeg kun til fulde lever og kan hade den onde, når Jesus lever i mig. Mennesket kan ikke gøre det alene.

Vores kultur såvel som vores personlige livsforløb afslører det, og jeg tænker tilbage på alle de hensynsløse handlinger og hårde ord, jeg har stået bag i mit liv, og tror på, at Jesus kender dem. Han var der også, da jeg hærgede den cykel, han ved, hvad man har gjort og sagt i syndighedens vildfarelse, og han er kommet for at lade os vide, at han elsker os alligevel. Det er dét, der er den kristne sandhed, udsendt af Faderenen, og i øjeblikket, hvor man tror på det, virker løggen så lille og sølle og langt under vores værdighed.

Og det er det, Djævelen frygter mest. Jesu barmhjertighed og hans vilje til aldrig at give slip på os. Med troen på den vilje lærer vi – vi, de faldne – skridt for skridt atter at blive os selv i forhold til Faderen og forstå, hvad mennesket i sandhed rummer. At der fra begyndelsen findes vidt forskellige kræfter i os, men at hans klare ord og rene blik giver os styrke til at hade og bekæmpe det onde frem til dagen, hvor kampen er slut. Fordi den er vundet af Guds søn. Ham, der levede og døde og opstod for at vise os, at der virkelig er forskel på sandhed og løgn. Og ham, der siger til os, at den, der holder fast ved hans ord, aldrig i evighed skal se døden. Ham giver vi os selv til. Amen.

Kilde

jesuskirken.dk

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

3. søndag i fasten, Anden tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/sorine-gotfredsens-praediken-3-sondag-i-fasten>